ПАРАСОЧКА

ЗА МАЧУХУ МОЛОДЕНЬКУ... І

Млаво іде Іван Мотрюк до шлюбу, так млаво, гейби потич.

Весільні його гості більше говорять, як співають весільної. Одні кажуть, що сего старого князя шпотає його довгий вік, а другі показують на пальцях, який він був перед війною простий, як дуб, а як сильно тепер війна скривила і його круглу твар, і його високі, мисливські ноги. Ще доки не впала у село чутка, що його Штефана убила куля, дотоді він бодай перед людьми напростовувався, а відтоді став подаватися та й геть-геть поникати.

Бо Штефан то одинак у нього, то права рука, то дєдева одна надія. Але однако ще дід дужий, що тото витримав, а баба ні. Рано вчула, а вобіда законилася, аз сонечком пішла на тот світ до сина у гості. А дід каже: "Аби-сте свідомі, люди, шо впаду в лежу та й черваки будут мене точити".

А з неділі каже: "Я вмерлих, братчики, не підведу, хоть най рую як ніч, так день".

А по говінню від челяді обмахується, гей від мух.

А челядь каже: "Ви, бадічку, межи нами, як тот кукуруз, шо запряв повісмом межи червоними фасульками".

А відтак від кукуруза до сивого сокола, а від фасольки до зазульки, та й ще село не наговорилося, не насудилося, а дід вже на заповіді несе.

А селу кривда: "А ми того старигана в його душу,— борше ялоси єму таку доньку мати, ніж молодій Єленці світ в'язати!"

Старости погані слова направляють: "Таки Мотрюкова хата була Єлені в зорях писана, хоть за Штефаном, хоть за його дєдем".

А Єленин дєдя собі думає: "Най талан не розходиться, бо йому не довгі гони, а Єленка весь маєток присяде!"

Та бо ж і Мотрюк таку думку напереді має: "Не судив біг Штефанові, то судив біг мені увесь Мочернаків маєток почерез оту одиначку!"

Князь убраний, гей на Великдень, підпирається паличкою та й понурив набрескле лице вдолину, отік би села встидався.

Ґаздині зіздрили на другім груні дідову княгиню з дружками у золоті та й стали співати про тоту дівчиноньку, що йшла доріжечкою, обсадженою виноградом, і заснула, а за нею ішли і рідний дєдя, і рідна мати, і рідні браття, але ніхто не важився вломити винограду і єї збудити, лиш один її милий вломив китицю винограду і збудив її зі сну.

Мотрюк приступив під гору, щоб віддихатися, і посміхнувся до ґаздинь: "Не богато я наломлю того винограду!"

Ґаздині перечили і віщували дідові ще стільки винограду, що гаджючок в осіці, а ґазди підкліпували против себе і махали руками так, гей на тую лунчину, що змервіла на мерву.

А напротив них із-за зеленої смеречини на кремінному плаєві вийшла, гей зоря білявиночка, Єленка, струнка та висока, у святочних запасках та мережаній цурканці, на білім личку засмучена, голубими вічьми розжалена.

Скрипки зойкнули, ґаздині вівкнули, а ґазди метали князеві під ноги свій голос, гей сплетений барвінок.

З-помежи дружок поклонилася молода княгиня своєму князеві, до шлюбу ідучи...

II

Наприкінці весілля, коли гості стали з Мотрюкового двору розходитися, а скрипки та співи притихати, Єленка сховалася в колешні і тут доночувала нічку. Коли рано наймити дали дідові до постелі знати, що молода вуйна в ясліх коло маржи-ни, дід, втішний, вийшов до вуйни: "Видко, що ти, небого, господарська дитина, що талану меш сокотити, коли ти першої ночі до маржинки прилипла!"

Єленка обмотала личко білим рантухом і не відзивалася на дідову хвальбу.

— Але ти вже мені жінка вінчєна, та й тобі в ясліх не ночувати.

Наймити бадьорили молоду ґаздиню: "Йдіт, вуйночько, до ґазди свого в хату, а ми маргу обкутаємо, ми про то слуги".

Дід погладив студеними пальцями Єленку по головці, а наймити підводили її попід руки з колешні до хати.

Ґазда наказав наймитам коні у крашений віз запрягати та й ще два осідлані коні до воза присилити.

— А ти, Єленко-душко, не затинайся та й не норовися, бо ти тепер ґаздиня понад усе село. Грядки повні, скрині ковані, кліть порожного клинка не має, миски в полицях не містятся, кафлева піч всякої страви знає, лиш жити, лиш ґаздувати.

Дід поклав руку на Єленине плече і безпечився.

Єленка відвернулася і сперлася коло полиці та й личко жменями закрила.

Чогось дідова рука її давить, гей гралі, чогось дідові слова її морозом потинають. Чогось її банно робиться, але її думки ще з весільного деревця не позлітали, ще на своє місце не повертали. За ким її банно? Таже за ненею та й дєдем, ще й як банно! Але вона відознала гадками і дедю, і неню, а бана з серця не відступає. Та не тота тото бана, що дєдю та й неню голубить, але тота тото бана, що за милим тужить. Най би Штефан до неї так заговорив, най би ручку поклав поза шию! Най би так вони обоє вінки з голов поски* дали!..

— Не бануй, Єленко, ні за своїм домом, ні за своїм родом, бо ти в гаразди прийшла, на талані сидиш!

— А най я допрошуся тебе, аби ти до мене слово заговорила, аби ти мене за ґазду мала!

Дід вибирав з грядок найкращу одежину, запаски най-черленіші, хустки шовкові, чобітки жовтенькі та й коралі з талярами золотими та й перстінці золотенькі.

— Уберу ті, як паву, як голубку пишну, як леваду в маю. Посаджу тебе на кованім возі поруч себе, як свою весну, як свою буйність, як свою пам'ятку. Та й поїдемо через село до деді й до нені з колачами.

Вийшов у кліть, аби не полошити дівочої соромливості присними очима.

Не похочувала Єленка, а відтак таки поглянула. Коли до шлюбу допустила, то не гія дідові противитися, не гія дідовим словом помітати. Але бо ж і ті запаски за очі ловлють, ті хустки міняться, гей цвіт

напротив сонця! Що уберя пишна, що чобітки мудрі, що плечики, як дуги, що коралі палають, що ґердани моргають!

Вергла з себе білу одіж і защіпила на защіпку двері. Узріла в стіні кругле дзеркальце і спробувала коралі.

Запалала, як тоті дукати на шиї, і на млі ока скинула з себе запаски та й сорочку і перебиралася поквапно.

Дід слідив за нею з кліті через потайну шибку під грядками і не зводив з неї ока.

Таке молоденьке, як то гусятко, що мохом поростає. Ще груди наверх добре не повибігали, ще клуби на боки не розкололися. Ще біляві косиці заплітків не замагають. Ще отік і пахи без моху!

"Мой, старєку порохнавий, як же ж тобі до такої ярочки дотулитися?

У неї ще лишень цвіт зав'єзуєси, а в тобі старість хрупає! Єї личко то пупіночок під мохом дрібненьким, а твої хавки, гей пень стрепіхатий.

Єї ручки то білі крильця голубки. Єї ніжки то дві рибці срібнолускі. Се на молоці піна, на сонці лелія! А ти мершя проти цвіту!

Коби Штефан не покійник, то було би кому на цю піну дути, цю лелію леліяти!"

Єленка перебралася і у вікна поглянула:

"Коби мене тепер мій Штефан видів, гай-гай!

— Ото раз файну Штефаниху маю,— сказав би наретельно.

Або вхопив би на руки та й колисав би, єк малу дитину.

Або до серця притулив би.

Або танцював би, мене обертаючи.

Або на долоні носив би.

Або... ей, де ж я година тото відгадати, як мій Штефан мене по шлюбі гостив би?.."

Наймити приспособили фіру так, аби ґазда з ґаздинею сиділи насередині, як на подушках м'ягоньких.

Дід обіздрів віз і коні та й крикнув на наймитів, аби з комори колачі повиносили.

Наймити повні бесаги колачів на возі примістили, а дід поправив собі шовкову хусточку на шиї і відчинив хатні двері та й на порозі радувався і проповідав: "Ой шо ж бо це за молодичка, шо за горличка? Я цю горличку піймаю та й у пазуху сховаю. Але ше заки шо буде, поїдемо, Єленко, до дєді, до нені подякувати за весілєчко, за годованєчко, за вихованєчко із маленької лялечки до білявенької ярочки, а від ярочки до молодички".

Єленка вийшла за дідом, а наймити усадовили їх на красних ліжниках серед воза, як лебедів на високому гнізді. Віз полетів дорогою через село, а дід обіймив Єленку попід пахи, отік аби не впала з ліжників, та й аби село виділо, що ґазда молоду ґаздиню шанує і обедуе, та й аби ніхто другий не оббирався її за приятеля та й йому життя не пересобачував.

Березинами та толоками овечки ставали і дивилися на багацький віз, на багацьку пару, на багацькі коні.

Дівчата лишали маржину і бігли ід дорозі та й, накивуючи пальчиками, покривлювалися дідові й співали:

А хотів-ес, старий діду, любити Єлену, Було собі посадити в городочьку лену.

Вівчарики штрикали через купиння і співали проти гордовитої Єленки:

Чорти тебе сотали би з твоєв одиницев, Не городи перелази яловов драницев. А я скочу, перескочу, та й не докинуси, На богацьку одиницу та й не подивлюси/

Гримнули кіньми під Мочернаковими стіньми. Вийшли дедя та й неня від доньки та й від зятя колачі відобрати, молоденьку молодичку пообзирати, зятя похвалити.

Фуркнула з воза Єленка і дзоркнула чобітками на грегіт-ному подвір'ю та й, не зволяючи себе оглядати, побігла в хату.

Мотрюк передавав колачі і дякував грешними словами дєдеві та й нені за подругу годну, за красу із роду, за невидану вроду, за біляве личко і медіну нічку.

В хаті столи вгинаються.

Мочернаків рід не міститься в хаті. Танцює коло Мотрюка та заговорює його облесними словами, але ніхто не вакається йому тикати, як сватам звичай. Мочернаки, звертаючись до нього, кличуть його хоть: бадічку Йване, хоть: зятю наш дорогенький!

Посадили його під образи перед повними мисками та й просили харчувати красними словами.

Але Мотрюк не докинувся ні м'ясів, ні начинок, ні масних борщів, бо знав свій порядок і ждав на Єленку.

Мочернаки відгадали його волю й увели в хату Єленку та посадили її за стіл ліворуч коло ґазди свого.

Єленка зумівалася, чого її межи гістьми сідати, коли вона у себе дома.

— Бо бадічка Йван без тебе лижки не підоймуть,— казали ґазди.

— Бо любість у парі ходит, у парі пропочиває та й у парі харчує,— казали ґаздині.

Єленка, опинившися коло свого ґазди, розбезпечилася серед великого свого роду і, забуваючи на всі ненині науки, промовила перший р$з до ґазди свого: "Харчуйте, дєдику, як дома!"

Гості видивилися, а Мочерначка поправляла доньку:

— Лиши дєдика, молодице, ти тепер пантруй ґазду свого, а твого дєдика я сама собі упрошу, бо я йому ґаздиня.

Але Єленка не подавалася:

— Ви, нене, гадаєте, що я нашого дєдю прошу, а я прошу Штефанового дєдю, ану, харчуйте, дєдю, як дома!

Гості вмішалися:

— Бадічка Іван, молодичко, це тобі ґазда приходит, не дєдя, коби здорові були!

Мочерначка упевнювала гостей, що її донька за своїм дєдем пропадає та й тому кличе дєдем бадічку Івана, бо і за ним пропадає.

Мочернак нахмурився під сивим волосом і посміхнувся та й лагодив доньчину ошибку.

— Не перечте, любі гості, челідині, бо вона найборше знає, хто буде дєдем!

— Таки так, ґаздиня має зараз знати, чи єї ґазда буде дєдем,— потвердили гості.

Мотрюк чув, що очі всіх гостей на його тварі шукають стиду, як бджілки цвіту, але знав, що його червонаве лице більше не почервоніє, і, сягаючи за начинкою, розповідав, як жінка злісногб по весіллю кликала свого мужа татком та й добре вгадала, бо за півроку справляв хрестини.

Челядь дивувалася злісній, а ґазди її хвалили.

Єленка скористала з того, що ввесь стіл зайнявся злісною, схилилася і низом попід стіл висовгалася, як ласичка, та й вибігла з хати.

Мочернаки сердилися, але всередині, а до гостей говорили:

— Отік забагла чогось наша молодичка та й скочила у комору.

Ґаздині притакували сему здогадові й шепотом собі дошіптували, що Єленка дуже бліда, а під очима сині круги має.

То порушило присадкуватого та плечистого і на грудях щетиною порослого Леся, з роду Мочернаків, якого в селі звали з діда-прадіда Полонинським через то, що жив у верхах під полониною, а може, через то, що на полонинах пускав кров маржині, а поза очі звали Смажьиком,

мабуть, через то, що також з діда-прадіда смажив ліки із зілля та смоли і воску і дуже помагав маржині, а може, й через то, що в будень ходив у чорній сорочці, пересмаженій у маслі і на сонці. Полонинами привик він просто і голосно говорити та й головою так потрясати, що весь сивий волос закривав йому чоло й очі. Він зацікавився дуже, чи Мотрюк від нього старший, чи молодший та й чому ще не посивів.

Мотрюк обминув те запитання усмішкою та й увагою, що най би вороги їх старілися та й сивіли, а вони ще мають час.

Ґаздині поясняли, що бадічка Іван, коби здорові, є білявенькі з роду та й тому не посивіють, а Лесь Полонинський не сходив з дива.

— Мой, брє, білаку, таже ти верствак мені! Та я сивий, як голубець, а ти темнієш у волос, лиш очі сиві!

— Не були ми собі на хрестинах,— боронився Мотрюк,— та й не гія нам собі рочки рахувати, от наперед би більше!

Лесь Полонинський вирахував всі свої дружені доньки і сини та й дорахувався, що Єленка є верствачкою його внучки від найстаршої доньки. Лускав пальцями, наче обертав веретено, і дивувався такому нерівному одруженню.

— Братчіку Іванічку, таже вона тобі могла би бути за внуку, таже ти стара ломага проти такої чічки!

Гості виправдували Івана, що він повдовів, а талан не обійдеться без ґаздині, як вулій бджіл без матки.

Іван дякував гостям своїми сивими очима, а від Леся обгонився, як від вразливого овада.

— Шо чотири оці, то не двоє, шо дві голови, то не одна, шо чотири руці, то не дві,— може, не так, братчіку Ле7

Лесь бив кулаком у свою сиву щетину на грудях і заклинався, що кождий богач ожениться і з сліпою та й з глухою, лише коби за нею загорнув маєтки.

— А наша Єленка то у нас сама найбільший маєток,— обізвалися Мочернаки, щоби перетяти бесіду про маєтки.

Лесь зареготався, а відтак витягнув з-за ременя жировану флояру, напоїв її пугарем вина і заграв весільної.

Декотрі гості, які знали, що на колачинах не буде скрипки, і позабирали з собою сопілки, стали за Лесем сопілками дзвонити, і в хату відразу увійшла охота, а за нею появилася Єленка. Одним скоком ґазди станули навперед молодиць та й вся хата відразу розтанцювалася. Навкірки Іванові взяв Лесь Єлеику в танець і приспівував, покліпуючи на Івана:

Ой біда мні, хло побила, ой біда мні шкребче, Ой молоде жінче маю, — з парубками шепче.

А ґаздині то підхопили та й собі стали Іванові співати:

Гаю, каже, гаю, файну жінку маю, Через тоту парубію в скриню замикаю. А вна пішла, молоденька, у гай по телєта, Один стрілив з дубельтівки, другий з пістолета.

III

З полудня став рід розходитися, а Іван запросив Мочер-нака, аби сідав на його коня та й аби об'їхав з ним усю землю, яку помінив Єлені у віні.

Мочернак вимовлявся золотником, але Іван через те натискав ще дужче.

Посідали на сідлані Мотрюкові коні і трапом побігли на лази та луки, як два купці-хитрівці.

Мочернак приоставав ззаду і пускав зятя навперед себе, щоби видіти, чи ще держиться у сідлі та й у стременах.

"Хороба йога може зміркувати: волосся, як повісмо, лице, як тот малай, шо загнітився, а на коні сидить, як має бути, хоть вино пив до кождого гостя. Коби ще не попацити таке, як Лесь Срібнарюк, шо віддав доньку за богача-діда, а дід поховав і його, і доньку та й тепер сидить на маєтках та й у подушках румигає! Але Срібнарюк з'ївся бутанами, а Сріб-нарюкова донька впала із стога,— то нема що їх тут класти. Єленка уважлива, а Мочернаки силку не пропили. Правда, що Мотрюк виріс на бануші, та на скоромі, та на м'ясах та приправах, але, як якийсь сказав: і тобі не було хиби, й у тебе дома не бідома. Ей, про мене, най жиє ше й десять годів, я не жду його смерті, на допевне, що ні! Най Єленка тіла та й розуму набирає, най у талані розглянеся, най Штефана забуде. А як непричком станеся божа воля та й Мотрюк замкнет очі, то най село каже, що собі хоче, а таки продам його хати та й усі побої та й заберу доньку 'д собі, бо то у мене одиначка, то мій живний корінь. Тогди Мокренчуків флетев мене цмок в одну руку, цмок в другу руку. А я йому скажу: "Мой, хло', маєш щастє, це тобі госпідь нагилив Єленку, а мені зятя. Та ще я у тих таланах добре не розмістився, а баба з поду здіймає колиску. Діду, гив, ану-ста! Ба чого ж? Онук, як сернюк! Ійга, нівроку, нівроку! Ба яке ім'я дати? А яке ж, як не дідове?.."

Підглядає Мотрюк жіночого дєдю, чи бірує ще верхом їхати та чи від золотника не ув'являє.

"Цей сивак гадав, шо я йому голу дівку укрию, та й, віді, тому не похочував віно віддавати. Йди, покажи дільниці, покажи воринння,

обведи межами, аби мій косар знав, як ручку брати, аби мій ботей знав, куди овечки пускати.

Твій золотник мене не поведе твоїми лазами! А най ти ляжеш у деревище, та й що я варт? Сусіди дільниці попересувають, межі попереіначують, а ти, Мотрюку, ані слова. Ти тут отік приймак, чужий-чужениця! Ой, так не буде. Як не мій Штефан, то я тут ґазда, я побережник на Мочерна-кових лазах. Йдуть люди з далеких сіл, йдуть полєниці, йдуть підгіряни і женуть марги в полонини та й питають бовгарів, чи вільно станути на попас на тих зелених луках, у тих темних затінках та холодах, а бовгарі не зволяють, бо то Мотрюкова земля.

"Ба чи цего богатиря Івана?" — питають сторонські люди.

"Єго самого",— відповідають бовгарі. "А цес дукач відки тут розлягся?"

"Повдовів і засватав Мочернакову одиницу та й увес маєток посів!"

"А Мочернак виступив із свого талану?"

"У рік по весілю умер покійник!"

"А богач кому гадає лишити такі маєтки?"

"Є кому, брачіки, бо молода ґаздиня вчинила йому такого хлопця, гей гусака біленького".

Люди дивуються богачевому щастю і зострахи минають богацькі лази та попасають на пісній громадській толоці, на купинах голого моху. Десь з лісів грає конем ґазда та й, їдучи толокою, здоровкає людей сторонських, а вони здіймають кресані і напошепки вихваляють його, що такий великий богач на всі гори, а такий грешний та чемний...

Потопаючи у своїх мріях, оба богачі лиш коли-тогди кидали до себе по слові і дальше снували собі свою долю такою ясною основою, як сонечко вліті обсновує гори і долини, левади і полонини.

А над їх головами кружляли, як китиці цвіту, жовтокрилі метелики і гралися у вечірнім сонці, як богацькі думки ле-гонькі.

Черевата гора станула перед їздцями і з-помежи лісів, як молодиця свої груди, відкрила свою зелену обіч, пере-жолоблену срібним потоком.

Коні приклякли передніми ногами до потока і пили воду

— Це Єленила полонинка Погар, бадічку Йва'!

— Полонинка аби світилася, а ви, дєдику, аби-сте прожили!

— То сам молошний горішок межи братчиками, бадічку Йва'!

— Аби-сте діждали ще внуків вінувати, годний та любий господарю, дєдю наш добрий!

Тоді, коли дєдя Мочернак опроваджував зятя лазами і передавав йому дончине віно, неня в хаті учила доньку супружих обичаїв.

— Ти не питай, шо він Штефанів дєдя, але що його маєткам нема міри!

— Або ж я бідна бідолашка?

— Але чи є другий такий, аби був нам рівня?

— Таки що син, то не дєдя!

— А може, дєдя ліпший, як син!

— Ба чому, пене?

— Бо дєдик буде тебе у красну уберю убирати, буже--ничькою та й колачами годувати, твої ручки, та й твою силку, та й твої ніжки шанувати. Буде тебе на руках носити, буде ті в колисочці колисати.

— Або ж я калічка?

— Хоть ти не калічка, але ти богацка одиначка, тобі не гарувати, не крірвати з молодюками.

— То я лишуся дома з нашим дєдем, а ви, нене, йдіть навмість мене колисатися до Штефанового дєді.

— Заткайся, донько, аби я цего більше не чула. То я чи ти йому жінка вінчєна? То я чи ти йому в церкві присягала? То хто тебе навчив так до нені говорити? Фе... устидайся, ти вже не дівка, ти молодиця!

Єленка в личко черленіла.

— Спам'ятайся, донько, та й слухай нені, не будь самовільна. Не тікай від свого ґазди нічьма, не валяйся колеш-нями, лиш ночуй з газдов на постелі, як ґаздиня, як слюбна жінка!

Єлена закрила личко білими ручками.

— А як ґазда не при охоті, то ти його злегонька, гей стебельцем сіна, заскобоч хоть у нозі, хоть під пахою та й личком 'д нему обернися. То най вся хата трясеся, то ти лишень свого ґазду кличеш: любчіку Йванку!

Єленка хитала головою і перечила нені.

— Не переч, не кори мені, донько, бо збудешся нені. Нам треба онука, а твоєму ґазді сина. Ти не гадай собі, шо то марне діло. То два талани великі, а хто їх присяде?..

І ще поучувала неня доньку, як має чорногірську підойму варити і ґазді до вина досипати, щоби був веселіший та й пу-терніший та й до ґаздині прудкіший...

IV

Таки діправди веселіший вертав вечером Мотрюк повним возом з Єленкою до свого двору. Метався на ліжниках і тупотів ногами. Поза шию тримаючи свою ґаздиню, розповідав він її про свою колишню парубоцьку силу так голосно, що гомін біг лісами, а притискаючи молодицю до грудей, виспівував над її головкою:

Заплакала дівчинонька в перший понедівчик. Як здіймала з головочьки хрещатий барвінчик. Заплакала дівчинонька раненько в вівторок, Як стало їй у головці я гадочок сорок. Заплакала дівчинонька раненько в середу, Як вдарила лиха доля і в личько спереду. Заплакала дівчинонька раненько у четвер, Бо що ж буду та й робити, бідненька, я тепер? Заплакала дівчинонька раненько в п'ятницю, Не можу я викликати із корчми п'яницю. Заплакала дівчинонька раненько в суботу, Не можу я викликати біду на роботу. Заплакала дівчинонька раненько в неділю, Ой уже я, моя мамко, з бідов нич не вдію!

Питався Єленки, чи хотіла б такого чоловіка мати, як тота дівчийонька у співанці, а коли Єленка не відповідала, він хвалив її за соромливість і приближував її головку до своєї вином загрітої тварі. Забував на то,4 що давніше був у селі війтом і привик був поважно говорити та кожде слово неначе печаткою відтискати. Натомість пригадав собі тоту співанку, яку колись виспівував лісами, вертаючи з своєю першою ґаздинею з міста додому, і за яку покійничка його обіймала і голубила та нашіптувала, що з такою, як він, бідою нічого не

вдіє. Плескав Єленку по круглому плечу і питав крізь сміх, що вона з ним подіє? Його голос ірзав верхами і долинами, та біг лісами у село, та давав знати, що старий війт при молодій ґаздині охотою палає.

— Ти моя бідашечко, ти моя горличько, ти моя ярочько біла! Задушу ті, моя пташечко, роздавлю ті, моя малиночко, вип'ю тебе, моя керничко у білім камени!

Ліси дивувалися старому голосові, а село підбігало під дорогу і покривлювалося.

Єленка не противилася ґаздівській охоті, бо неня її вже наперед упевнила, що бадіка сам буде підсипатися і її прими-люватися. Не відзивалася ані словом і не примилювалася бадіці, бо не могла себе переломити і ненину раду сповнити.

Вечірній запашний вітрець хапав бадіків подих з її білого личка і відкидав у темні яри, а вечірнє небо дивилося на ню всіма дівочими очима і разом з нею сміялося з бадікових обіймів та й любистків.

А срібна роса сідала на Єлениних бровах і ще дужче лоскотала бадікову охоту.

А я тебе, пишна любко, люблю та й цулую, Чому ми си не зуритиш, сам ти си дивую.

Єленка чула, що робиться важною челядиною, коло якої бадіка колінкує і з розуму сходить, чула, що її дівочий барвінок облітає з її плетеної коси і паде бадіці під ноги, прочу-вала, що бадікова охота поломить її дівочу твердість, однак про все те упередила її неня, і вона, погодившися з тою неминучістю, що після весілля має над нею звіятись буря і перемінити її на молодицю, піддавалася мовчки вибухові бадіко-вої охоти.

"Коби не неня та коби не село, то ж я тобі, бадічку, лишила б запасочку в руках та й штрикла би лісами і темними бердами та й не ймив би-с мене більше!

Коби не дедева жура, коби не ті талани смучі!

Та коби Штефанові очі не погасли від кулі!"

Люди збиралися коло Мотрюкової брами, аби побачити його веселість коло молодиці. А коли він не зачув здоровкання і не заздрів людей, але, співаючи над Єленкою, заїхав до свого двору, люди з докором вгадували: "Аді, йкий старий, а зараз розідре на ній ту рантухову сорочку..."

V

Тої ночі над Мотрюковим двором падали зорі. Ліси заперли в собі дух і надслухали. Сади у вікна зазирали.

Води, як лебеді, тихонько довкруги двору линули. Камінні гори свої книги розтворили, чиєсь життя записали...

А як сонечко нічку розігнало, ліси зашуміли, сади защебетали, води заіграли, гори почервоніли, то до Мотрюкового двору сорокаті сороки гостя привели.

Березина перед брамою задрожала.

— Ба чи дома ґазди?

Наймити не пускають, бо ґазда з ґаздинею нічку собі приточили.

А гість, леґінь молоденький, очима палає. Наймити пісніють, голови вдолину схиляють.

А гість двері виважує, зубами скрегоче.

Наймити легіня пізнають та й за ґазду потерпають.

Хата упріває.

Леґінь до постелі ручки підоймає:

— Чи то ви, дедю, чи мій воріг темний?

— Ій-га, ти жиєш, Штефа'?..

Бадікові очі поховалися на саме дно перед гнівом сина. З-під ліжників фуркнула біла челядина. Хата застогнала.

А гість з-під кабата збрую добуває і бадікові до грудей прикладає:

Грим раз, грим єще раз, грим по третьому разі:

— За обручку золотеньку!

— За нічку солоденьку!

— За мачуху молоденьку!